

Мирослав Тодоровић

ПЕСНИЧКО ИСКУСТВО СЛОБОДАНА РАКИТИЋА

(Слободан Ракитић:
Потомак, — Народна књига —
Београд 1982. год.)

Ако је у претходним књигама био »обнављач класичне лирике«, Ракитић нам се овом књигом представља као песник чији рафиниран исказ у садејству са најфинијим сензибилитетом дарива »строгу и једноставну песму.

Ракитићевски »једноставну« лирику компоновану од елементарна земаљског и ванземаљског, чија епока садржајност и »архитектонска мајсторија ритмичких варијација«, потврђује да је ова поезија богатством слика, звукова и асоцијација, по свом синтетичком јединству, креативном изразу, по својој лирској природи: чиста поезија.

Догађај је овде сведен на слику, слика у реч, реч у знак који доминира као коначан облик и целина чија музика не ишчежава, већ траје у нама и након одлагања књиге. Идиом ове поезије је жив, и животно зрачи својим непосредним утицајем на ритмичку концепцију песме складно повезујући филозофско по садржини и лирску ритмичку структуру, перцептивно и стварно. »Песника је надахнула снажна жеља да повеже садашњост и прошлост са будућношћу, да сједини читаво знање у један кохерентни систем, и да сва животна искуства да у једној хармоничној целини«.

»Говорим рекама земаљским да к теби теку док теку;
говорим плоду сваком да на тебе мисли док зри«.

Стихови језгровити: свеобухватни, музика самогласника и сугласника потврђује богато искуство, мудрост духа и са знање да се једноставним речима именује универзум који нас чини. Ракитић је са великим умећем искористио могућност слободног стиха армирајући га интензивним акцентима интелекта.

Наведени стихови из песме-поеме: Земаљски огртач су пример »јасног и чистог песничког говора«. »Овде су присутни »традиционални реторички облици молитве, тужбалице и проповеди« тако да поема(е) чини праву грађевину, а њени делови се могу посматрати и тумачити издиференцирано, а да ништа не губе од своје визуелне непосредности.

»Као талас у круговима приближаваш ли се средштву где и мој Бог без твога Бога отвећ самује.

Како да те запитим?
Од времена, од година,
од воде, од ватре, од земље која тече кроз наше стопе онако како ни крв наша кроз наше тело не тече.«

Вис пробанди Ракићићеве поезије је у панорамској атмосфери где се прешлићу: Јасни знак на земљи и земне твари, негдашњи живот на земљи и сенке (Говор сенки) које су видљивије од бића; овде стихови попут дијагонале секу простор и време, из тамних настала прошлости износе видљиво које синтезом са садањим граде универзални исказ (Земаљске меће).

У овој књизи има сете, има мудрих наноса сазданих од времена и његовог усуда, има отворене речитости у чијој јасноћи-светлости сложеност асоцијација инспирише читаоца, и ма гласова живих и сенке умрлих: Ту је и двоспунко време: видљиво и невидљиво (Друга прича), слика које говоре о нашој судби »на мору и у брдима, у постели и, за препозом«.

Поезија Слободана Ракићића »дубоко је укоренења у језик«, простор и време, сугестивношћу стихова-сигнала, комуникативних по форми и традицији Ракићићевским ритмом она представља значајно остварење у новијој српској поезији. Испевана на мотиве земаљског-егзистенцијалног: живота, трајања и нестајања песник ће и сам потомак обраћајући се свом потомку у песми »Јужна земља« интезивним звуковно-компактним, сликовитим стиховима, методом саопштавања поетски доживљај на тему трајања-нестајања презентирати метафорски одвијајући и време:

»Расипа се глас Бога,
Расипа се глас земље,
Расипају се реке
док преко јужног неба
у бездан теку.

Расипа се језик
све неразумљивији.

Расипају се слова
судба.

Расипа се глас мој
док према теби коракам,
сине мој«.

Ефекат ове песме је у њеном звуку и облику, изградитиој

сажетости, стих је редуциран у сигнал, а наративност инвизиозном непосредношћу постиже жељени ефекат. Ритам и темпо, непрекидан — тек у њи ритам главна је одредница Ракићићеве поезије чији звучни напон бива особена надградња садржајности. Отуда је ова поезија читка, разумљива, читљива и схватљива. Драматски волумен идентификован овим знаковима песничков пламен чини величанственим, реалност мотива блиским, а поезничко умеће »да открије свој јавк, свој глас« чини тему истинском и видљивом.

Песме »Запис«, »Сенке на прагу кућном«, »Венчање«, »Самотни потомак«, »Тако ја тебе имам«, — по свом духу и индивидуалној оспособљености, динамичи, разновости и звучима, складности и лирској чистоти, специфичности и музичи коју попут брујања звона, — звучне мисе одјекује у нама, потврђује да је реч о мајсторским песмама које се не могу избећи.

Ракићић је овом књигом реализовао пуну јасноћу коју можемо назвати Ракићићевском јасноћом.

Његова песничка космогонија, супериорно израђена (мотив Земаљског времена, живота, Бога, таса, стабла, плода, сенки) садржајном доминантношћу и наративном фавбулом реализује жељени ефекат: Сенке прошлости — сенке будућности, сенке свесенке: Ракићићева поезија се попут опромне реке која се рачва у безброј ржавца и потом стаче у море поезике светлости која нас обасјава. Стога ми можемо тврдити да ће и ова Ракићићева књига окунути читаоце који ће у овој необићно драматичној поезији, по особеном садржајском опредељењу наћи многе одговоре — питања која су изузетно јаким — јарким стиховима — доживљајима и емпиријом трансформисана у рафиниран песнички исказ. На стала у временском периоду од 1966-1982 књига »Потомак« је испратила књиге, песничке читанке: »Светлости рукописа«, »Рашки напеви«, »Свет нам није дом«, »Земља на језику«, »Песме о дрвету и плоду«.

»Жуђња за југом«, и сублимира- рала искуство и вештину, и неким сегментима досега врхов- ве наведених књига нострипи- цирајући својеврсно мајстор- ство и форму, инвенцију и традицију ове форме форти- ссимо инсистирајући на визу- елној јасноћи и аутентичности симбола.

Способност да поезијом ко- мунницира са читаоцем, да у- дахне »душу у реч«, да је ожи- ви указује на ово дело изу- зетне књижевне вредности у времену садашњем и будућем и аргументује суд изречен о ранијим Ракићићевим књигама, незаобилазним у врху наше поезије, и шире.

АУТЕНТИЧАН ПЕСНИЧКИ ИСКАЗ

ПОЕЗИЈА
ОКТОБРА

Љубиша Мишић: »Вињага и све друго«, »Браничево« — 1982.

Књига Љубише Мишића: »Ви- њага и све друго«, по својој дигирамбској вокацији и те- матици, динамичном версу, фа- булативно-наративној садржај- ности песама потврђује да је Мишић даровит и аутентичан песник.

Мишић у свом певању на мотиве нама блиских тема (мо- тив вињаге, вина, грозђа, же- не, хлеба, светлости, Бога) ко- је значењем указују на егзи- стивне сфере, одступајући од традиционалистичких форми и класичног поетског исказа; пе- сник своју поезику осавреме- њује рефлексивношћу лирског презентирајући свој особен curriculum vitae.

Садржајне су Мишићеве пе- сме, јединствене по архитек- тоници, прецизне у изразу; сли- ке пуне живота («отргнуте из живота») чине да мисао и емоција буду стваросне, а умет- ника индивидуалност јасно наглашена.

Слике-стихови просторно и временски су чиста ства- рност, оне садрже унутар догађаја — песме читав риту- ал у славу предмета песме (Lozun — stabaoce — lozun).

Мишићева лирика је пуна светлости спрам које се одви- ја живот и време, и на- зире елементи тзв. вечности. Песник маестрално наговешта- ва сталне метаморфозе смисао- њим стиховима који по својој конфигуративној особености и философској садржајности от-

кривају знано: промене бив- ствујућег драматски су успес- мљени у антолојиски вредној песни: »Лозин писар шкраба- ло«.

»да повучем линију из круга
да замесим траг
да источим чокот
да источим прожбе
да источим море
да море буде
да глад учиним бескрајном
да препишем мастило
да подигнуто између лишћа
да счиним песму
да кажем нем и ћутљив
да кажу
да кажу нема ме
да има само једна песма
да будем жена
да после смрти
да убодем се до слово у белини
да сугласник самотни
да листам лишће
да сређујем рукописе
да завијам дуган в винов лист
да будем корњача
да
да«.

Драматско исходште ове из ванредно конципиране песме је у њеној вишезначности, мета- форичности, бивствујућој пер- спективности, песничком проро- штву и завештајној једностав- ности мудро сročених призора сна и јаве.

Песничково искуство је има- гинативно сублимирано у кор- динате реалног. Све је у овој песни једноставно, готово по- словички презентирано, а сло- женост не само да је у једно-

ставности и њеној поетској отворености, већ је и у онтолошкој грађи која општо-ст редуцира у конкретно. (Касније ће Мишић ово своје искуство програмски допуњавати и аргументовати низом песама, у готово свим часописима).

Упитност песника неће се само односити на доживљај, већ ће се рачвати ка конвенционалној садржајности антрополошког.

Мисаони концепт ће бити доследно спроведен и у песмама из циклуса »Сеновити записи«.

Сопствени песнички концепт Мишић ће разрађивати елиптичним сегментима, који наративност у кондезованим стиховима садржајно модификују.

Богатство облика и значења у књизи »Вињага и све друго«, указују нам да је Мишић зрео и формиран песник који аутентичним изразом и непосредним поетским језиком аргументује своју критичарску тврдњу о особености ове поезије и аутора: аутор који је остварио тајно вилу загонетност песничког и своја мисаона опредељења кроз симболику исказаног довео до врхунца.

ПОВЕРА
ОКТОБРА